

EDACTIEF Special

OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

Meer leraren
'Een hoger salaris is
een goed begin'

Özcan Akyol
'Volg minder braaf het
curriculum'

Administratieplicht
Het hoeft écht niet zo
uitgebreid

Waarderen is investeren

in samenwerking met

Colofon

Deze special is gemaakt in samenwerking met en gefinancierd door CNV Onderwijs. Meer weten? Kijk op: cnvconnectief.nl/onderwijs of bel (030)7511003.

Coördinatie en eindredactie: Ciska de Graaff (CNV) en Paulien de Jong (Didactief)

Coverfotografie: Nike Martens

Vormgeving: FIZZ Digital agency, fizz.nl

Aan deze special werkten mee:

Bart Audenaerd, Christy Kuijper, Daniëlle Woestenberg, Dorien Matla, Lucelle Deneer-Comvalius, Marijke van Amersfoort, Özcan Akyol, Paulien de Jong, Peter Magnée, Winnifred Jelier.

Voor meer informatie over specials kunt u zich wenden tot de redactie van Didactief, Panamalaan 1L 1019 AS Amsterdam, tel. 06 20 61 20 70, www.didactiefonline.nl, redactie@didactiefonline.nl

De redactie dankt de volgende sponsor:

Onderwijs

Laat je stem horen en word ook lid!

CNV Onderwijs is dé vakbond voor mensen in het onderwijs. Wij maken ons sterk voor een eerlijk en sociaal Nederland. Wij zijn verschilmakers. Een echte beweging. We zetten ons in voor sterke werknemersrechten. Voor jou en voor je onderwijscollega's. Met een CNV-lidmaatschap profiteer je van allerlei voordelen; denk aan juridische vragen over je contract, als er iets gebeurt op je werk waar je hulp bij nodig hebt, of als je wilt connecten met vakgenoten via meetings, platform of socials. We helpen je ook als mens, ondersteunen je in je loopbaan, geven tips voor een goede werk-privé balans, verbinden je met vakgenoten, zetten ons in voor goede arbeidsvoorwaarden, medezeggenschap en sterke werknemersrechten. Voor jou en voor je onderwijscollega's.

CNV Naast je. Word lid!
Want hoe meer leden, hoe meer we kunnen bereiken.
Lees meer over de voordelen en kies jouw welkomstcadeau!

Carlijn Pieters

Daniëlle

Woestenberg is

docent en voorzitter

CNV Onderwijs

Luisteren naar de beroepsgroep

Goed onderwijs. Het is een grondrecht. Dagelijks belangrijk voor de toekomst van kinderen én de toekomst van Nederland. De Infographic (pagina 3) in deze special geeft weer hoe groot de behoefte is. Meer en meer wordt duidelijk dat goed onderwijs ook in Nederland helemaal niet zo vanzelfsprekend is. Dat niet alle kinderen gelijke kansen hebben. Goed onderwijspersoneel dat tijd en aandacht kan geven aan elk kind, dát maakt het verschil. Maar lerarentekort, grote klassen en hoge werkdruk gooien roet in het eten. Als docent op een middelbare school in het Brabantse Eersel ervaar ik zelf hoe verstoord de balans is tussen grote klassen en gerichte aandacht. Ik hoor en zie hoe collega's zoeken naar ruimte om éffectief te kunnen werken, ondanks de beperkingen.

'Goed onderwijs niet zo vanzelfsprekend meer'

De Onderwijsinspectie en de Onderwijsraad toonden aan dat ondanks de inspanning van de professionals de kwaliteit van het onderwijs onder druk staat. Des te belangrijker dat er wordt geluisterd naar de beroepsgroep. In alle onderwijssectoren. En daarbij zijn wij als vakbond - CNV Connectief - van betekenis. Wat een voetbalclub doet is vaak wel duidelijk, de vele dingen die de vakbond doet niet meteen voor iedereen.

Wij geven mensen in het onderwijs een stem, door flitspeilingen, enquêtes, verenigingsactiviteiten en werkbezoeken. We brengen die stem verder, bij ministeries, in de politiek en bij werkgeversorganisaties.

Ook in deze special geven we mensen in het onderwijs een stem. Een stem in verhalen met thema's waar we ons bij CNV hard voor maken: meer kansengelijkheid, minder werkdruk, meer salaris, meer investeren en waarderen. Want goed onderwijs doe je samen en niet alleen. ■

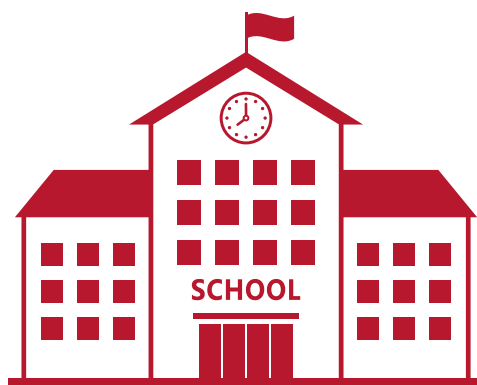
Inhoud

3 Waarderen Hoe Nederland denkt over investeren in onderwijs

4 Kansengelijkheid Door de ogen van Özcan Akyol **6 Lerarentekort** Is

meer salaris de oplossing? **8 Werkdruk** De inspectie en administratieplicht

Hoe Nederland denkt over... Investeren in onderwijs

De wens om meer in onderwijs te investeren komt niet alleen van CNV Onderwijs, schoolleiders en leraren. De hele samenleving snakt er naar, blijkt uit *Namens Nederland*, een enquête onder 170 duizend inwoners.

Ik betaal meer belasting voor onderwijs als...

87%

- Klassen kleiner worden
- Het leraren-tekort wordt opgelost

80%

- Er meer vak-mensen voor de klas staan
- Er meer aandacht is voor de leerling

79%

- De leraar een hoger salaris krijgt
- Er meer maatwerk is voor leerlingen
- Er extra aandacht is voor kwetsbare groepen

Een kleine 90% van de mensen is bereid meer belasting te betalen als ze hier onderwijskwaliteit voor terugkrijgen.

Andere zaken waarvoor mensen meer belasting willen betalen: Digitale vaardigheden voor leraren (72%) en leerlingen (66%), bewegingsonderwijs (71%), computer/device van school (48%), relatie tussen school en ouders (48%), onderwijs op afstand (46%), voor- en naschools onderwijs gefinancierd door overheid (44%).

Kwetsbare leerlingen

65% Van de respondenten vindt dat er meer financiële middelen en betere leraren moeten komen voor scholen met veel leerlingen uit sociaaleconomisch kwetsbare groepen. **20%** heeft daar geen mening over en **15%** vindt het niet nodig.

Wie financiert het onderwijs?

- Overheid (46%)
- Neutraal (36%)
- Bedrijfsleven (18%)

Goed onderwijs: wiens verantwoordelijkheid?

- Meer overheidsverantwoordelijkheid (50%)
- Zelfde als nu (27%)
- Meer eigen verantwoordelijkheid (23%)

CNV Connectief, waar CNV Onderwijs deel van uit maakt, staat op de bres voor meer waardering voor de publieke sector. Bekijk hier waarom en hoe →

Schrijver kritisch op onderwijs

‘Ik heb er bepaald **niet** van genoten’

‘Ik heb nooit een leraar gehad die het echt in mij zag zitten. Ik heb me daardoor best eenzaam en onbegrepen gevoeld,’ blikt schrijver en presentator **Özcan Akyol**, terug op zijn jaren in het basisonderwijs en op de mavo. ‘Je moet het geluk hebben dat je wordt gezien.’

In een column vertel je over een jongen met Iraanse roots, die ondanks een Citoscore voor vwo, vmbo-advies kreeg omdat hij een taalachterstand zou hebben. Na protest van zijn moeder, werd het een brugklas havo/vwo en al snel het gymnasium. Inmiddels geeft hij les op jouw oude middelbare school. Volgens jou sneuvelt er te veel talent onderweg.

‘Ik wil zeker niet generaliseren, maar zoals de situatie nu is, ben je mede afhankelijk van de nukken en grillen van de man of vrouw voor de klas en van hun niveau. Ik ben door vooringenomenheid van mijn juf in groep 8 op een mavo beland, terwijl ik een atheneum-advies had. Mijn ouders waren analfabeet,

ik zou de enige in de buurt zijn en mijn broers zaten ook al op een mavo. Dat was blijkbaar geen goede basis. Zolang dit de realiteit is, kunnen we niet spreken van een eerlijk systeem met kansengelijkheid voor iedereen. Ja, er was één uitzondering: een leraar geschiedenis op de mavo. Die zei een keer tegen mij dat ik historisch besef heb. Dat maakte veel indruk, omdat hij mij daarmee de bevestiging gaf dat ik bepaalde zaken wel goed zag. Verder gaf geen enkele leraar mij erkenning. Misschien had ik pech, maar ik heb niet bepaald van die periode genoten.’

Je hebt een omweg gemaakt. Maar die heeft jou toch ook gemaakt tot wie je nu bent?

‘Ik heb zelf ontdekt wat ik wilde, het is niet dat ik door iemand ben gegidst. Pas in het hbo, bij de opleiding journalistiek, zagen ze wat ik kon en gingen er deuren open. Maar het is helemaal niet wenselijk dat het op die manier gaat. Door dat stapelen zat ik na de universiteit met een forse studieschuld.’

Eigenlijk begon je door de gezinssituatie al met een achterstand. Er wordt veel gesproken over kansengelijkheid, ook een van de speerpunten van CNV Onderwijs. Jouw oudste dochter gaat nu naar dezelfde basisschool als jij, vergelijk haar situatie eens met die van jou.

‘Toen ik er op zat, was het een zwarte school. Veel jongens en meisjes met een Turkse achtergrond

Özcan Akyol (Deventer, 1984)

Auteur van de romans *Eus* en *Turis*, van *Pessimisme kun je leren*, een bloemlezing van dichter Lévi Weemoedt, boekenweekessay *Generaal zonder Leger* en verhalen in het literaire voetbaltijdschrift *Hard gras*. Daarnaast presentator/programm maker op radio en tv: *Onze man in Deventer*, *Sterren op het Doek* en *De Geknipte Gast* en columnist in onder meer *AD*, een aantal regionale kranten, *VARAgids*, *Helden* en *CNV Onderwijs*-tijdschrift *Werkend NL*. Zijn eerste column voor CNV lees je hier→

en kinderen met een oorspronkelijk Nederlandse achtergrond, maar wel uit een vergelijkbaar sociaaleconomisch milieu. Nu is het een witte school, die weliswaar nog steeds op dezelfde plek in de binnenstad staat, maar de wijk eromheen is totaal veranderd. De segregatie is gebleven, maar is nu alleen wit. En anders is er nog wel een postcodebeleid of een andere drempel die wordt opgeworpen. Ik snap niet waarom we dat niet kunnen veranderen. Als je al op jonge leeftijd mensen van elkaar gaat scheiden, is dat op latere leeftijd heel moeilijk te doorbreken. De ene groep bouwt een enorm netwerk op, de andere niet en dat maakt het lastiger om hogerop te komen in de maatschappij.'

Zegt die segregatie ook iets over de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs?

'Er is genoeg reden om te klagen, maar als je het Nederlandse onderwijs vergelijkt met andere 'beschaafde' landen, kun je niet zeggen dat het heel pover is. Het is in de kern een goed systeem, maar het is wel zaak om het zo te houden en misschien wel beter te maken. Daarom moeten we scherp blijven op kansenongelijkheid, het leenstelsel, het te vroeg beoordelen en waarderen van jongeren, van kinderen eigenlijk nog. Ik vind ook dat we leraren minder in een keurslijf

moeten stoppen en meer vrijheid moeten geven zodat ze minder braaf het curriculum volgen. Uiteraard niet ten koste van hun eigen kennisontwikkeling. En er is natuurlijk een vreemde contradictie: enerzijds zegt iedereen dat het zo belangrijk is dat er voldoende leraren zijn en dat in de opleiding veel wordt geïnvesteerd. Anderzijds is het lerarensalaris verre van ideaal en een vast contract steeds lastiger.'

Je bent zelf schrijver. Ben jij bezorgd over jongeren die geen boeken lezen?

'Ik kom al jaren op scholen en instellingen om te vertellen waarom lezen belangrijk is. Ik doe dat als een zendeling, want we hebben te maken met een enorme ontlezing in dit land. Van de 15-jarigen is een aanzienlijk deel functioneel analfabeet. Ze begrijpen niet meer wat ze lezen en dan wordt het een probleem, omdat je niet alleen op school, maar ook later in de maatschappij zo niet kunt functioneren.

Boeken, of het nu literatuur is of non-fictie, zijn bij uitstek het middel om begrip te hebben voor de ander, om je te verdiepen in de ander, om harmonieus samen te leven. Ik voel me schatplichtig aan de literatuur. Ik heb me uiteindelijk kunnen ontworstelen aan mijn achtergrond en milieu door te gaan lezen. Ik voel dat ik er slimmer door ben geworden, meer algemene kennis heb, meer sociale vaardigheden. Dat gun ik al die jongeren ook die straks hun weg moeten vinden in de grote mensenwereld.'

**'Stop leraren
minder in
een keurslijf'**

Ontbreekt het de jeugd ook aan historische kennis?

'Je moet het verleden kennen om te begrijpen waar het naartoe gaat, zodat fouten uit het verleden zich niet kunnen herhalen. Probleem is dat veel jongeren dingen door elkaar halen door gebrekkig onderwijs, door een informatietekort. Als er dan bijvoorbeeld iets misgaat in het Midden-Oosten wordt de Tweede Wereldoorlog erbij gehaald. Terwijl die zaken helemaal niets met elkaar te maken hebben. Maar veel docenten zijn bang om dit te bespreken, omdat ze te maken hebben met heel mondige leerlingen die een andere waarheid hebben meegekregen van ouders die ook niet goed geïnformeerd zijn. Misschien moeten leraren wat innovatiever en pro-actiever worden. De hort op naar musea, naar concentratiekampen, naar lezingen van mensen die het nog kunnen navertellen. Leerlingen laten voelen en begrijpen wat er daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Alle zintuigen prikkelen. Dat gebeurt veel te weinig naar mijn smaak.' ■

Stelling: 'Het leraren- tekort lossen we alleen op met een hoger loon'

Het aantal leraren moet omhoog. Maar met alleen een hoger loon bereik je dat niet, zeggen **drie onderwijskenners**. Investeer ook in lerarenkwaliteit, werkdrukvermindering en imagoverbetering.

BART AUDENAERD

I leraar groep 7 | Kbs
Sinte Maerte in Breda
I bestuurslid van CNV
Onderwijs

'Het is jammer dat het loon van po-krachten achterblijft op dat van de vo-docenten. We hebben de afgelopen

jaren veel gedemonstreerd om hierin verandering te krijgen. Dat is deels gelukt. Maar we zijn er nog niet.

We moeten het beroep aantrekkelijker maken. Niet alleen met een marktconform salaris, maar ook door te investeren in werkdrukvermindering en door meer onderwijsassistenten en specialisten aan te stellen.

Ook verdienen leraren meer maatschappelijke erkenning. Maar de manier waarop Den Haag soms over ons praat... De bedoelingen zijn meestal goed, maar de uitspraken zijn soms zo kortzichtig. Dan is er net een onderzoek uit, met op zich terechte conclusies, maar in plaats van een constructieve dialoog krijgen we verwijten. Dan denk: laat ons gewoon lesgeven. Want op deze manier komen we niet verder.

'Maak het beroep aantrekkelijker'

Waarom laat de overheid nooit eens blijken wat er allemaal goed gaat? We krijgen als leraren zoveel voor elkaar. Daar is zelden aandacht voor. Kunnen we niet zo'n wervingscampagne krijgen als het Ministerie van Defensie? Dan zien mensen hoe fantastisch ons werk is. En wie weet levert het ook nog extra leraren op.

De grootste waardering krijg ik overigens van mijn leerlingen. Hun lach nadat je een som voor de derde keer hebt uitgelegd, is onbetaalbaar.

Ouders spreken ook vaak hun waardering uit. Zij hebben thuis hun handen vol aan hun eigen kinderen. Dat wij er bijna dertig in de klas hebben, vinden ze vaak heel bijzonder.'

LUCELLE DENEER-COMVALIUS | docent bij Teacher College Windesheim | Leraar van het Jaar 2018-2019

‘Meer salaris alleen is niet de oplossing. We moeten structureel investeren in de kwaliteit van leraren en vermindering

van de werkdruk. Maar een beter salaris is wel een goed begin. Jarenlang reisde ik dagelijks twee uur met de trein om te kunnen lesgeven op een school waar ik het idee had dat ik echt iets voor leerlingen kon betekenen. De reiskosten betaalde ik zelf, bijna 500 euro per maand. Na aftrek van de vaste lasten hield ik weinig over. Verhuizen was veel te duur.

Leraren worden voortdurend met zulke financiële kwesties geconfronteerd. De potjes voor bijscholing zijn beperkt, de lerarenbeurs was afgelopen jaar heel snel op. Ook schrijven scholen vaak specifieke scholingstrajecten voor, terwijl je zelf iets anders wilt. Dan kun je ervoor kiezen om je vervolgopleiding uit eigen zak te betalen of te gaan lenen, maar met een bescheiden loon is dat geen optie.

Iedereen weet dat leraren niet het onderwijs ingaan voor een flink salaris, maar omdat ze van hun vak houden. Dat maakt hun onderhandelingspositie er niet sterker op, maar dat betekent niet dat je ze mag uitbuiten.

‘Meer salaris is een goed begin’

Als ik denk aan mijn collega's en hun salaris in het basisonderwijs, krijg ik buikpijn. Zij moeten zoveel ballen in de lucht houden. Zij staan aan de basis van de ontwikkeling van iedereen in Nederland. Waarom behandelen we hen zo slecht?

Ondertussen neemt de druk op leraren toe. Passend onderwijs; hoe heeft iemand ooit kunnen denken dat dit uitvoerbaar is? Leraren kregen bij de invoering geen mogelijkheid om zich erin te bekwamen. Ze moesten het ‘gewoon’ gaan doen. Zolang de politiek en de schoolbesturen alleen maar ideeën over leraren uitstorten en weigeren om op een gelijkwaardig niveau in gesprek te gaan, zullen leraren afhaken in zo'n systeem. En nieuwe studenten? Die denken wel twee keer na voor ze de lerarenopleiding kiezen.’

MARIJKE VAN AMERSFOORT | directeur basisschool Samenspel in Amsterdam | bestuurslid CNV Schoolleiders

‘De salarissen zijn zo slecht nog niet, maar het kan beter. Vooral als je op een grootstedelijke school zoals de onze

wilt werken, is het vaak niet genoeg. Wonen in de grote stad is duur. Dat kun je meestal niet met een lerarenloon betalen.

‘Negatieve verhalen in de (sociale) media helpen niet’

Op onze school zitten veel kwetsbare leerlingen. Ze hebben meer hulp nodig bij hun taalvaardigheid en sociaalemotionele ontwikkeling. Ik zoek het hele jaar naar geschikte mensen. Dag in dag uit vertel ik hoe mooi werken in het onderwijs is. Negatieve verhalen in de media en op sociale platforms helpen dan niet. Soms krijg ik de indruk dat we het lerarentekort deels over onszelf hebben afgeroepen: al ons geklaag en chagrijnige gedoe. Wie wil er in zo'n sector werken? Belangrijk is dat we als samenleving laten blijken hoe waardevol het werk van leraren is. Ik laat geen kans voorbij gaan om hieraan bij te dragen, en moedig onze leraren aan om zich te blijven ontwikkelen. Zodat ze hun werk niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst met plezier zullen doen.

Den Haag helpt niet altijd mee. Ik verbaas me er soms over wat de overheid allemaal onze kant op duwt. Als school kunnen we niet alle maatschappelijke problemen oplossen. We moeten soms harde keuzes maken om de kwaliteit te kunnen waarborgen. Het zou goed zijn als Den Haag daar meer oog voor had. We doen erg ons best om een aantrekkelijke werkgever te zijn. We bieden goede begeleiding aan onze beginnende leerkrachten, werken actief aan werkdrukverlaging en hebben onderwijsassistenten op elke klas. Sinds vorig jaar kan ik mensen ook een bonus aanbieden als ze bij ons komen werken. Dat extra geld is speciaal voor leraren op grootstedelijke scholen. Voor de werving van leraren maakt de bonus weinig verschil: geen enkele school wil immers leraren die het alleen maar voor het geld doen. Maar als structurele tegemoetkoming in woon- of reiskosten is het een goed initiatief. ■

> Kijk op cnvconnectief.nl om te zien hoe CNV Onderwijs zich inzet voor betere arbeidsvoorwaarden en minder werkdruk.

De Inspectie legt scholen te veel administratieplicht op: Feit of fabel?

‘Toevallig hadden we begin vorig schooljaar een online inspectiebezoek. Vooraf was ons gevraagd na te denken over drie verbeterthema's en waarom we hiervoor hadden gekozen. Een positieve insteek omdat je op die manier zelf de regie houdt. In onze Powerpoint-presentatie vertelden we over de thema's, de leerlingpopulatie en de opbrengsten. We kregen zinvolle feedback en de inspecteur dacht met ons mee. Totaal anders dan mijn beginjaren voor de klas toen de inspecteur op je vingers keek, controlerend door de klas liep en feedback gaf over hoe scheef de schriftjes lagen.

‘Het hoeft niet zo lang en uitgebreid’

Ik denk dat er veel veranderd is, maar ook als ik er kijk ik anders naar rapporteren dan toen ik zelf voor de klas stond. Ik probeer te sturen op gedeelde verantwoordelijkheid, ook als het gaat om administratieve verantwoording. Dat is iets waar de meeste leraren niet heel blij van worden. Maar plannen, volgen en evalueren horen er ook gewoon bij, ze zijn de kern van je onderwijs. Dus moet het systeem effectief zijn en weinig tijd kosten voor de niet-zorgleerlingen, want de administratie voor zorgleerlingen (bijvoorbeeld met een POP, OPP of HP) vergt wat meer tijd. Ons streven is om groepsplanloos te gaan werken. Als alternatief hebben we een zorglogboek ontwikkeld waarin we dagelijks online of offline kort evalueren, overzicht houden en waarin een krul of vink volstaat. Ik zie dat als één van mijn taken: zorgen dat administratie een handig middel blijft en geen tijdrovend doel op zich wordt. “Jongens, het hoeft allemaal niet zo lang en uitgebreid hoor,” zeg ik vaak. En dat is wat de Inspectie feitelijk ook vraagt: kijken of we ons onderwijs goed plannen, volgen en evalueren.’

Christy Kuijper-Kiezebrink is sinds 2017 intern begeleider op ICB WereldWijzer in Okkenbroek, daarvoor was ze een jaar ib'er op De Rank in Deventer en stond ze zeventien jaar voor de klas op verschillende basisscholen.

‘De laatste keer dat de Inspectie op school kwam was in 2014. In die tijd werd op zorggebied vooral gekeken naar eindresultaten per vak en of leraren congruent waren in wat ze noteerden in groepsmappen (weekplanning, dagplanning, momenten van rt) en vooral of er goede evaluaties werden gemaakt. Enkele leraren waren daar dan bloednerveus over. Niet omdat ze het niet voor elkaar hadden, maar omdat het beeld was: de Inspectie vindt altijd wel iets wat niet goed is gedaan. Vraagt de Inspectie te veel van scholen op admini-

‘De laatste jaren zie ik een kentering’

stratief vlak? In mijn eerste jaren voor de klas had ik dat gevoel wel. Ook als directie en ik er hadden we het idee dat we veel moesten noteren om ons goed te kunnen verantwoorden. Er was weinig ruimte voor de manier waarop we rapporteerden. De laatste jaren zie ik echt een kentering, ook het bestuur en de directieleden hechten steeds meer belang aan meer eigenaarschap bij de scholen. We krijgen veel vrijheid dingen zelf in te vullen en te regelen met het team. Zo werken wij bijvoorbeeld niet meer met groeps- maar met onderwijsplannen die we met het team opstellen en elk jaar evalueren. Alleen als we afwijken van deze plannen wordt dit beschreven. We maken gebruik van het volg/plansysteem van Focus Po. Hierdoor hoeven we bijvoorbeeld ook niet steeds doelen over te typen, maar is een verwijzing al voldoende.

Ik denk dat het eerder de scholen zelf, de stichting of de politiek zijn die (administratie)druk bij leraren veroorzaken. De Inspectie vraagt niet om uitgebreide rapportages, verslagen en plannen, maar wel dat je de leerlingen goed volgt en weloverwogen keuzes maakt als dat nodig is voor hun ontwikkeling. Daar is geen dik boekwerk voor nodig. ■

Dorien Matla is bijna twaalf jaar intern begeleider bij stichting Palludara in Friesland. Daarvoor was ze tien jaar leraar en ib'er in Den Haag en twee jaar invaller in het (speciaal) basisonderwijs in Friesland.